

ПРЕСЦЕНТЪР И ВРЪЗКИ С ОБЩЕСТВЕННОСТТА

Наченки на оптимизъм в икономиката показва годишната анкета на БСК

Българската икономика се оттласква от дъното, показват резултатите от традиционната годишна анкета на БСК сред членовете на камарата – „**2013 г. през погледа на бизнеса**“, представени на пресконференция днес, 16.12.2013 г. Проучването е проведено сред 462-ма мениджъри и собственици на компании в периода 1-10 декември 2013 г.

Според 22% от анкетираните **бизнес климатът през 2013 г.** се е подобрил спрямо предходната година, докато през 2012 г. позитивните оценки бяха едва 2 на сто. И през настоящата година, обаче, се запазва високият процент (53%) отговорили, че има влошаване на икономическите условия в страната, а според 23% от анкетираните те не са се променили.

Макар 39% да предвиждат застой в **икономическите процеси през 2014 г.**, анкетата показва **наченки на оптимизъм** – 33% очакват възстановяване на растежа над 1.5%, докато през 2012 г. оптимистично настроени са били едва 16 на сто от анкетираните. Категорично се обръща и тенденцията сред отговорилите „очаквам задълбочаване на кризата“ – през миналата година далите такъв отговор са били два пъти повече (51%) спрямо 2013 година (25%).

Всеки трети бизнесмен (29%) декларира подобряване на **икономическото състояние на своята фирма**. 36% са успели да запазят показателите от предходната година, а 32% отчитат спад на фирмените си показатели. Най-негативно икономическата криза се е отразила върху продажбите/оборотите (50% от фирмите, участвали в анкетата, отчитат спад), следвани от обемите на производство (41%), работните места (36%), инвестициите (33%) и пазарното присъствие (31%).

Действията на изпълнителната власт за преодоляване на негативните ефекти от икономическата криза са оценени от анкетираните негативно, като най-много негативи събира правителството „Борисов“ (72%), следвано от правителството „Орешарски“ (45%) и правителството „Райков“ (31%). Всеки трети (30%) дава положителна оценка за дейността на настоящото правителство, а предходните две се ползват с одобрението на едва 14-16% от анкетираните. Краткият мандат на служебното правителство създава обективно затруднение у респондентите да преценят достойнствата на провежданата политика, поради което правителството „Райков“ събира 55% отговори „не мога да преценя“, докато за правителството „Борисов“ този процент е 12, а за „Орешарски“ – 25%.

Запазване на нивата на престъпността, корупцията и сивата икономика, както и спад на регулаторната тежест през 2013 г. отчитат още анкетираните:

% на анкетираните, дали отговор:	Ръст		Намаление		Без промяна		Не мога да преценя	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Престъпност	40	39	12	2	24	48	24	11
Корупция	51	41	2	8	33	45	14	6
Сива икономика	53	55	7	3	21	31	19	11
Регулаторна тежест	64	22	5	12	19	55	12	11
Достъп до кредити	*	19	*	17	*	42	*	22

Според анкетираните, най-често случаи на корупция се наблюдават при обществените поръчки (вкл. по европейските проекти) – 82%, съдебната система – 73%, здравеопазването – 64%, и управлението на регулаторни режими – 59%, а най-незасегната от корупционни практики е системата на образование (12,5%). Спрямо предходното проучване (за 2012 г.) практически във всички посочени сфери е отчетен ръст на корупционния индекс, като най-сериозно е увеличението при МВР/КАТ, данъчното обслужване и контрол, контрола по спазване на трудовото законодателство, обществените поръчки и управлението на регулаторни режими. Нивата на корупция в съдебната система и здравеопазването остават без промяна.

Сред най-изявените ефекти от икономическата криза е нарастващата **невъзможност на фирмите да обслужват кредитите си** – и към финансовите институции, и към контрагенти:

- Спрямо 2012 г. се запазва процентът (10%) на фирмите, които имат просрочени плащания **към банките**, нараства процентът на тези, които се е наложило да реструктурират кредитите си (от 20% през 2012 г. на 26% през 2013 г.) и намалява процентът (от 70% на 64%) на успяващите да плащат кредитите си навреме.

- Нараства и **междуфирменната задължнялост** – през 2012 г. 50% от анкетираните са отговорили, че имат просрочени несъбрани вземания от частни юридически лица, а през 2013 г. този процент нараства на 54. Положителна тенденция е, че спрямо предходната година през 2013 г. делът на просрочените с повече от една година вземания слабо намалява (от 33 на 30%), но въпреки това той остава твърде висок и носи риск от декапитализиране на фирмите.

Една от ключовите причини за фирмената задължнялост е **забавянето на плащания от страна на държавата и общините** за изпълнени обществени поръчки. Настоящото проучване показва намаление на забавените плащания от страна на фирми с преобладаваща държавна и общинска собственост (от 11,8% през 2012 г. на 3,7% през 2013 г.), незначителен спад на задълженията на общините (от 8,8% на 8,5%) и сериозно увеличение на задълженията на държавата (от 8,8% на 14,6%).

По отношение на **работната сила** най-често работодателите страдат от липса на строго профилирани специалисти (67%), ръководен персонал (37,5%) и изпълнителски състав (37,5%). Сравнително по-рядко се усеща липсата на административен персонал (12,5%), а „гладът“ за общи работници е едва 8%. Това за пореден път показва, че работодателите насочват вниманието си приоритетно към високо квалифицираните кадри, за сметка на тези с ниско образование. Спрямо предходната година впечатление прави нарастването на търсещите тесни специалисти (от 45% през 2012 г. на 67% през 2013 г.) и ръководен персонал (от 31% през 2012 г. на 37,5% през 2013 г.), което се предопределя от бизнес намеренията за идния период и необходимостта от мениджъри с необходимите компетенции да изведат фирмите напред.

Най-често срещаните дефицити у работната сила работодателите откриват по отношение на професионалните умения и компетенции (52%). На второ място се нареждат техническите/технологичните компетенции (36%), следвани от технологичната и организационна дисциплина (32%), при която обаче има подобрение спрямо предходната година, когато 37% работодателите не са били доволни от дисциплината на работниците и служителите си. Все по-ярко се открояват дефицитите при т.нар. „меки умения“, като „креативност/иновативност“, „работа в екип“, „комуникативност“, „лидерски умения“ и др., които стоят като проблем пред 20 до 30 на сто от работодателите по отношение на техните кадри.

По отношение на **бизнес плановете за 2013 г.** най-сериозна активност фирмите планират във връзка с разработването на нови продукти и услуги (62,5%), търсенето на нови пазари (59,4%) и увеличаването на обема на производството (54,7%). В същото време, готовност да инвестират в иновации, марки и патенти са декларирали 33,3% от анкетираните, което е парадоксално в контекста на желанието за развитие на нови пазари и продукти. Всеки втори анкетиран декларира, че възнамерява да инвестира в развитие и обучение на персонала, което е показател за осъзнаването на ключовата роля на човешките ресурси за постигането на конкурентоспособност. Мениджърите са предпазливи по отношение на плановете си за нови кредити (18,8%), ръст на работните места (32%) и инвестиции в производствени мощности (39%).

Обръща се тенденцията спрямо 2012 г. по отношение на намерението на мениджърите да ползват **европейските фондове** за развитие на своята дейност. 59% от анкетираните планират да кандидатстват през 2014 г. с европроекти, 25% нямат подобно намерение, а 16% все още не са решили. За сравнение, през 2012 г. планове за кандидатстване с европроекти са декларирали едва 24% от анкетираните, докато преобладаващото мнозинство (67%) не са имали подобни намерения. Въпреки всичко, остават силно негативни настроенията по отношение на тежките процедури за кандидатстване, управление и отчитане на проекти (29,4%), както и съмненията в обективността на оценяването на проектните предложения (24,7%). Сред причините за отказ от кандидатстване за европейско финансиране са, също така, липсата на ресурс за авансово финансиране на проектите (24,7%) и липсата на квалифициран човешки ресурс за разработка и управление на проекти (10,6%). Спрямо 2012 г. силно намалява процентът (от 17,9% през 2012 г. на 4,7% през 2013 г.) на посочилите като проблем липсата на достатъчно информация за възможностите за кандидатстване.

Анкетата показва отчетливо желанието на бизнеса за успокояване на обществено-политическата ситуация с цел подобряване на цялостната бизнес среда:

- Само 17% от анкетираните смятат, че са необходими предсрочни парламентарни избори веднага, според 44% разумно е предсрочните избори да бъдат през 2014 г. заедно с тези за Европейски парламент, а всеки трети е на мнение, че правителството трябва да изкара пълния си мандат.
- Докато протестите от зимата на 2013 г. срещат одобрението на 55% от анкетираните, тези от лятото на т.г. са подкрепени от 42% от респондентите. Негативните оценки са, съответно – 26% за зимните протести и 47% за летните.

Сред **институциите** традиционно най-високи оценки получават данъчната администрация (31%), местната власт (28%) и президентската институция (28%). На другия полюс остават съдебната власт (11%) и Народното събрание (13%). Лидер по неодобрение е парламентът (78%), следван от съдебната власт (67%) и Президента (58%). Действащото правителство събира 56% неодобрение и 24% подкрепа. Сред институциите с най-ниски нива на одобрение (14%) могат да бъдат причислени и евродепутатите, но при тях е и най-висок процентът (50%) на отговорилите „не мога да преценя“. Това показва, че все още липсва достатъчно информация относно дейността на българските представители в Европейския парламент, което възпрепятства формирането на оценка.